

Forskning ved fjæra

Av Monica Stolt Pedersen
Forskningsbibliotekar, MPh
Bibliotekjentesten
Sykehuset Innlandet HF

23.-27. mai 2011 ble den 12. Workshopen i kunnskapsbasert praksis arrangert, denne gangen på Holmsbu Spa & Resort. Arrangør er Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. Deltakerne, om lag 70 stykker, var rekruttert fra 11 land og med ulik yrkesbakgrunn. Klinikere møter de som arbeider med helsepolitikk, forskning og medisinsk bibliotekjeneste. Med andre ord en gjeng med ulike innfallsvinkler, forståelse og bruk av kunnskapsbasert praksis. Alle deltakerne var på forhånd delt inn i grupper på ca. seks, enten etter arbeidssted, yrkesbakgrunn eller arbeidsområde. Dette ga spennende konstellasjoner, fleksibilitet og mulighet for læring etter gruppas behov og litt ulikt innhold i gruppearbeidet.

Som tittelen sier, er dette en workshop, og arbeidsomt er det i høyeste grad. Plenumsforelesninger hver dag på engelsk med noen av verdens spydspisser på sine områder. Det var ingen grunn til å sove i timen når anledningen bød seg. Hovedtematikken må kunne sies å være kritisk vurdering av forskning og å kunne anvende forskningen i praksis.

Mange av oss har gjennom år i medisinsk bibliotekjeneste blitt kjent med kritisk vurdering av artikler. Allikevel tror jeg alle hadde noe å lære da både bredden og dybden i stoffet var stort, og ikke minst i og med at gruppen som jeg selv var en del av hadde både klinikere og bibliotekarer med ulikt blikk på stoffet og ulik erfaring. Vi kunne bidra med erfaring fra praksis på ulike felt og med ulikt faglig ståsted til glede og læring for hverandre.

Selv hadde jeg stor glede av å lære mer om GRADE (Grading of Recommendations Assessment, Development, and Evaluation) se www.gradeworkinggroup.org. Professor Gordon Guyatt fra Departments of Medicine and Clinical Epidemiology and Biostatistics ved McMaster University i Canada foreleste om dette. Han regnes som en av de fremste, hvis ikke den fremste, på dette området. GRADE er etter hvert brukt av en mengde organisasjoner, deriblant WHO, Cochrane, BMJ, vårt eget Kunnskapssenteret og mange flere internasjonalt.

Hensikten med GRADE er å ha et system som kan vurdere kvaliteten på dokumentasjonen (forskningen) og å vurdere hvor sterk en kan

anbefale en spesifikk behandling. Systemet er laget med det mål at vurderingen skal gjøres svært systematisk og eksplisitt, noe som skal føre til færre feilkilder, kunne avklare uenigheter og forenkle den kritiske vurderingen. Det vil også kunne forenkle kommunikasjonen både til helsepersonell, pasienter og politikere. Rent praktisk er det et program som kan lastes ned fra web-sidene til GRADE working group. Det fordrer nok littegrann forhåndskunnskap både om kritisk vurdering og litt om statistikk før det kan tas i bruk, samt at man har en viss forståelse for hva GRADE kan brukes til og evt. ikke brukes til. Det er gode hjelpetekster til de ulike feltene.

Utgangspunktet for å "grade" er en systematisk oversikt, en RCT eller en observasjonsstudie av god kvalitet (her forstår jo enhver bibliotekar at det ligger et stykke arbeid allerede før startstreken). Før man setter i gang må man også ha vurdert hva som er de viktigste utfallsmålene en ønsker å se på. Det kan være utfallsmål som ulike bivirkninger, livskvalitet, død etc. Deretter setter man i gang å "grade" ved å fylle ut informasjon om populasjon, antall i intervensjonsgruppa og antall i kontrollgruppa, signifikansnivåer, antall studier, mulighet for publikasjonsskjevhet, randomiseringsmetode osv. Til slutt får man ut et resultatskjema som rent praktisk kan konverteres til ei Word-fil og brukes i en rapport eller artikkel. Det man nå har gjort er å gradere kvaliteten på kunnskapen om det emnet man er interessert i. Skalaen går fra høy

kvalitet, moderat kvalitet, lav kvalitet og ned til veldig lav kvalitet.

Når man har funnet ut kvaliteten på kunnskapen kan man også vurdere styrken på anbefalingen man gir pasienten. Det man har fått ved hjelp av GRADE er å vurdere evidens- eller forskningselementet i Kunnskapsbasert praksis-modellen. Nå er det på tide å ta inn helsepersonells erfaringer og pasienters verdier og preferanser og sette det inn i en kontekst. Ting som kan svekke styrken på anbefalingen man gir pasienten kan være, som nevnt, kvaliteten på dokumentasjonen og det kan være usikkerhet mellom nytte og skade av en behandling. Vurdering av hvorvidt kostnadene er verdt nettogevinsten er et tema, samt om det er usikkerhet om verdier og preferanser. For pasienten vil en sterk anbefaling bety at de fleste pasienter i tilsvarende situasjon vil velge den anbefalte behandlingen. For legen betyr det at de aller fleste vil anbefale den aktuelle behandlingen og for politikerne vil det kunne bety at aktuell behandling gis som en standard anbefaling, for eksempel at det inngår i en nasjonal retningslinje. Hvis anbefalingen derimot er svak, vil det for pasientene derimot bety flere vanskelige avveininger. For legen vil det kunne bety enten å foreslå en behandling eller foreslå å ikke behandle, alt etter som de mulige konsekvensene ved intervensjon eller å la være. For politikerne vil det kunne bety å anbefale at det blir gjort flere undersøkelser eller mer forskning på området.

Å lage en fullstendig rapport ala de fra Nasjonal kunnskapssenter for helsetjenesten kan ta flere måneder. For oss bibliotekarer vil det ofte være slik at vi er med "kun" i den innledende fasen og søker frem litteraturen. Jeg tror allikevel at det kan være både nyttig og lurt at medisinske bibliotekarer tilegner seg en god kunnskap i GRADE og kan bistå klinikere når anbefalinger skal lages, som for eksempel en fagprosedyre. Vi har i utgangspunktet en god forståelse over forskjellen på systematiske oversikter og enkeltstudier, vi kan å kritisk vurdere artikler og vi har ofte en systematikkforståelse inne som kan egne seg godt for å kunne bistå dette arbeidet. For egen del er dette noe jeg nå jobber en del med sammen med en sykepleier. Vi arbeider oss opp en kompetanse på GRADE som skal bli et kompetansetilbud til fagrådene ved utarbeidelse av fagprosedyrer bl.a.

En fullspekket uke på "Forskning ved fjære" ga både læring, hyggelige stunder og bekjentskaper, og mersmak for et dypdykk i flere sider ved kunnskapsbasert praksis. Jeg takker SMH hjerteligst for reisebidraget!

Monica Stolt Pedersen
Bibliotekjenesten
Religionspsykologisk senter
monica.stolt.pedersen@sykehuset-innlandet.no